

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Crimine Falsi. Titulus XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

compelluntur. Clem. vni. §. ceterum, eod.

Quicquid sorti accedit, vel supra datum exigitur, usura est, c. putant, c. pleriq, & c. si scenerauerit, 14. q. 3.

Si quis usuram accipit, rapinam facit, vita non vivit, c. si quis, 14. q. 4.

Non minus crudelis est, qui pauperem trucidat fenore, quam qui diuiti sua rapit, c. quid dicam, 14. q. 4.

Ab illo iure usura exigitur, cui iure arma inferuntur, c. ab illo, 14. q. 4.

Turpe lucrum facit, quicumq, tempore messis vel vindemia, non necessitate, sed propter cupiditatem, conceperat annonam vel vinum, & seruat vsq, dum carius vendatur, c. quicumq, 14. q. 4.

Fideli homini totus mundus diuitia sunt, infideli autem nec obolus, c. quid dicam, 14. q. 4.

DE CRIMINE FALSI

Titulus XX.

Continuatio.

V Surarij, ad extorquendum illicitas vsuras plerunq, falsitate vtuntur.

Quid Falsitas?

Falsitas est, occultatio vel imitatio veritatis, ad decipiendum, scienter facta, c. homines, §. quia er go, & c. is aut, §. nemo, 22. q. 2. c. 1. §. vterq, ext. eo.

Que causa Efficiens?

Mens conscia falsitatis, dolus malus. Falsum enim absq, dolo non committitur, l. nec exemplū, C. eod. Vnde de falso, quod dicto fit, dicitur quod nemo mentiens iudicandus fit dicere falsum, qui putat verum, quod dicit. Quia quantum in ipso est

est non fallit, sed fallitur, c. is autem, §. nemo, 22. quæst. 2.

Quæ Materia?

Omnia falsa dicta & facta, quæ animo corruppendæ veritatis in fraudem alterius dolo malo fiunt: licet non dictum sed falsitatis factum lex coerceat, l. 3. & 4. C. de patr. potestate.

Quæ Forma?

Forma committendæ falsitatis varia est. Nã aut dicto, aut scriptura, aut facto, aut usu, committitur falsum. Dicto quidem, si falsum testimonium feratur, si loquendo occultetur veritas, & mendacium dicatur: quia & ille prodesse nõ vult, & iste nocere desiderat, c. 1. ext. eo. si periurium cõmittatur, de quibus habetur per totum, 12. q. 2. & 12. q. 4. & l. 1. ff. ad l. Cor. de falsis. Scriptura cõmittitur falsum, siue quis falsum scribat, siue deleat verum, vt rei veritas nõ appareat, Nec distinguitur: vtrũ sit testamentum, instrumentum publicum, vel priuatum, tabulæ lignæ, ceræ vel rationes, l. 1. §. qui rationib. ff. eo. Vnde Paulus, li. 3. ad Sabinum. Qui testamentũ amouerit, celauerit, rapuerit, deleuerit, interleuerit, subiecerit, resignauerit, quiue testamentũ falsum scripserit, signauerit, recitaauerit, immutauerit dolo malo, cuius siue dolo malo id factum erit, legis Cornelie pœna dånatur, l. 9. testamentum, ff. eo. Et alibi, quid sit falsum? quæritur, & videtur id esse, si quis alienum Chirographum imitetur, aut libellum vel rationes intercidat, vel describat: non qui aliàs in computatione, vel ratione mentitur, l. quid sit falsum, ff. eod. Item, qui in testamento sibi aliquid adscripsit, l. impuberum, & l. si quis legatum, ff. eo. Et qui fal-

fas leges ab obtinendam victoriã in lite allegat,
iudicemq; fucosè confictis mendacijs infruit, l. 1.
in princip. ff. eo. & l. fi. ff. eo. Item qui immutando
litteras Apostolicas falsificat, ita vt in modo dicta-
minis, vel in forma scripturæ, vel qualitate char-
tæ, falsitas cognoscatur. Nouem aut modos falsi-
ficandi litteras Apostolicas, ex quibus varietas fal-
situdinis deprehendi potest, tradit Innocentius III.
in c. licet ad regimen, ext. eod. quos ibidem vide.

Facto falsum committit, qui signum adulteri-
num fecerit, sculpsit, partum falsum supposu-
erit, quo casu soli parentes accusant, aut hi, ad
quos ea res pertinet. Non quilibet ex populo, vt
publicam accusationem intédât, l. lege Cornelia,
ff. eo. si venditor mensuras publicè probatas, vi-
ni, frumenti, vel cuiuslibet rei, aut emptor corru-
perit, dolosè malo fraudè fecerit, l. hodiè, ff. eod.
Qui ad litem instruendam aduocatione testibus
uè pecuniam acceperit, obligationem pactionè-
uè fecerit, societate inierit, vel vt aliquid eorum
fieret curauerit, l. falsi pœna, & l. 1. ff. eo. Item qui
in aurum vitij quid addiderit, vel argenteos nun-
cio adulterinos cõflauerit, falsi crimine tenetur.
Cuius pœna afficitur etiam is, qui cùm prohibe-
re tale quid posset, non prohibuit, l. lege Cor-
nelia, ff. eodem. Vsu committitur falsum. Qui
falsis litteris scienter vtitur, c. ad falsariorum, ext.
eod. & c. accedens, eo. Qui nummos sragneos vel
plumbeos emit vel vendit, l. lege Cornelia, ff. eo.
Qui falso nomine dolosè vtitur. Falsi enim no-
minis, vel cognominis adfeteratio pœna falsi co-
ercetur, teste Papiniano, l. falsi, ff. eo. sicuti & ille
falsarius prohibetur, quicumq; conditionè men-
titus

titus est, ad imponendū alijs: vt si quis pro milite se gerat, & falso diplomate vtatur, vt tutò com-
meare possit, l. eos qui, §. vlt. ff. eo. Et deniq; quo-
ties quis imitatione veri suū cōmodū dolo malo
q̄rit, cū proximi sui detrimento, falsū cōmittere
dicitur.

Quis Finis?

Vt quid dicatur, vel fiat, ne veritas appareat, &
alius decipiatur, l. instrumentorum, & l. 1. ff.
eod. c. 1. extr. eo. & c. beatus Paulus, 22. q. 2.

Qui Effectus?

Pœna, inquit Marcianus, falsi, vel, quasi falsi,
deportatio est, & omnium bonorum publicatio:
Et si seruus eorū quid admiserit, vltimo suppli-
cio affici iubetur, & licet hæc pœna in omnis ge-
neris falsarios iure Pandectarum constituta sit,
tamē etiā ciuilit̄ & criminaliter de crimine fal-
si agi potest. Vnde Vlp. lib. 7. ad edictum. Qui no-
mine Prætoris, literas falsas reddidisse, edictūm-
ue falsum proposuisse dicitur, ex causa actione
in factū pœnali tenetur, quanq̄ legis Cornelię re-
us sit, l. qui nomine, ff. eo. ciuilit̄ quidā actione
in factū ad id, q̄ interest, d. l. qui nomine, vel ad
duplum, l. hodiē, ff. eod. vel ad retractandum fal-
sum, l. 2. vbi glo. C. de fide instru. Criminaliter au-
tem ad vindictam, l. penult. C. eo. quo casu iudex
pro qualitate personæ falsitatisq; commissæ (cū
crimen falsi variē committatur) pœnam impo-
net, vel pœnam legibus constitutam moderabi-
tur. Et ita falsitas quò atrocius crimen inducit,
vel à nobiliori persona committitur, grauius pu-
nienda est. Vnde corruptæ monetæ author con-
crematur, l. penult. C. de fals. monet. & qui falsis
constitutionib. nullo authore habito vtitur, lege

Cornelia aqua & igni ei interdicitur, l. ff. eo. Nā tales falsitates quali crimen læsæ maiestatis inducunt, l. 1. C. de fal. monet. Et nobiliores, à quibus dignitatis, honoris, bonæq; famæ conseruandæ gratia ob confirmatā opinionem, qua ipsorum simplicibus promissionibus & verbis, perinde ac iuramenti præstiti religione essent munita creditur, falsitas lōgè abesse debet, alijs in exemplū grauiori pœna afficiendi sunt, l. presbyteri, C. de Epif. & cler. Affl. et. decis. 404. Iure autem Pontificio falsarij varijs plectuntur pœnis, nam clerici si Pōtificis literas falsasse fuerint depræhensi, omnib. officijs & beneficijs ecclesiasticis perpetuò priuantur: ita q; qui per se falsitatis vitiū exercuerint, postq; per ecclesiasticū iudicē fuerint degradati, seculari potestati secundū legitimas cōstitutiones puniendi tradantur: per quā & laici, qui fuerint de falsitate cōiucti, & eorū fautores, adiutores, defensoresq; legitimè puniuntur. Qui verò talibus Pontificis falsis literis vtantur, si clerici fuerint, officijs & beneficijs ecclesiasticis spoliātur: si laici, tamdiu donec competenter satisfaciāt, excommunicationi subiecti remanere coguntur: ita tñ vt in istis, & in illis malitia grauius, quàm negligentia puniatur, c. ad falsariorum, extr. eod. Sed si non fuerint authores illius falsitatis, desistēdo possunt euitare pœnam, c. accedens, ext. eo. & l. ff. falsos, C. eod. Quod & de his, qui falsas literas impetrāt, statuitur, d. c. ad falsariorum. Qui verò alterius Principis vt secularis sigillum falsauerit, si clericus, à suis ordinibus depositus, in signum facinoris patratī impressionē alicuius characteris, q̄ ab alijs cognoscatur pati, et mis⁹ in exilium pro-

provinciã ipsam in qua deliquit abiurare cõpel-
litur, c. ad audientiam, extr. eod. sed si prælati ali-
cuius literis vel iudicis, falsitatem clericus adhi-
buerit, ab ordine depositus & omnibus beneficijs
priuatus in monasteriũ ad agendã pœnitentiã cõ-
ijcitur, quod ita verum est, si accusatione præuia
legitimè fuerit cõuictus: sed si per modum inqui-
sitionis contra eum fuerit processum, ab officio
& beneficio suspendendus erit, donec indulgen-
tiam sedis Apostolicæ meruit obtinere, c. si Epi-
scopus, distinct. 50. Abb. c. olim, ext. de rescrip. So-
cin. in c. ad falsariorum, ext. eod. Falsidicus autẽ
testis tribus personis obnoxius fit. Primo Deo,
cuius præsentiam contemnit: idẽ imponitur ei
pœnitentia septem annorum, c. quicumq;, 7. q. 1.
Secundo iudice, quem mentiendo fallit, idẽ in-
famis fit, c. si quis conuictus, 22. q. 6. Et verberibus
castigatur, c. illi q. 5. q. 5. vel extraordinariè puni-
tur, l. nullũ, C. de test. Postremò proximo suo in-
nocenti, quẽ falso testimonio lædit, idẽ pro lesio-
nis ratione punitur, c. nihilominus, 3. q. 9. c. quis-
quis, 11. q. 3. & c. 1. ext. eod. Et si non resipiscat, vitã
eternã, qua mētiẽdo se indignũ fecit, amittit, iux-
ta illud: os quod mētitur, occidit animã, c. si quis
ad te, 22. q. 2.

Quæ Affinia?

Mendaciũ, periuriũ, peruersio humani iudicij:
quorũ quodlibet falsitatẽ in se cõprehẽdit. Vnde
etiã illi, qui talia cõmittunt, falsarij dicũtur, tex.
& glos. in c. illud, extr. de excess. prælatorum.

Quid Mendacium?

Mendacium est falsa significatio vocis cũ volũ-
tate fallendi, c. Beatus, §. ille ergo falsum, 22. q. 2.

Q99 5

Quot

Quot genera Mendacij?

Primum est capitale mendacium: quod fit in doctrina religionis, ad quod mendacium nulla conditione quis debet adduci, quia metiri in doctrina pietatis, magnū scelus est. Secundum: Ut si aliquis lædat iniuste, quod tale est ut nulli prodest & obest alicui. atqui & hoc vitandum: quia nulli inferenda iniuria est. Tertiū: Quod prodest alteri, ita ut obest alteri: quāvis non ad immunditiā obest corporalem. Nec hoc licitū est. Quia nulli cum alterius detrimento est cōsulendū. Quartū: Sola mentiendi fallendiq; libidine, quod merū mendacium, quod quoq; prohibitū est, propter mendacij libidinē, q̄ per se ipsa vitiosa est. Quintū. Quod fit plædi cupiditate de suavi eloquio. Nec hoc genere mentiendū, quia nec ipsa veritas placendi causa hominibus enunciāda est: quantò minus mendacium, quod per se ipsum, quia mendacium est, utiq; turpe est. Sextum. Quod alicui obest & prodest alicui. Velut: si quispiam pecuniā alicuius iniuste tollendam sciens, vbi sit se nescire metiatur. Nec hoc licet. Neq; enim testimonij veritas pro cuiuscunq; temporali cōmodo ac salute corrumpitur: ad æternam verò salutem nullus opitulante mendacio ducendus est. Septimū. Quod & nulli obest & prodest alicui. Velut si nolēs hominē ad mortē quæsitū prodere mentiatur. Nec sic mentiendum est. Non. n. cuiusq; cōmoditas aut salus tēporalis perficiendæ fidei præferenda est. Nec se quisq; in rectē factis nostris tam malè moueri sentiat, ut fiat etiā animo deterior, lōgeq; à pietate remotior. Octauum. Quod & nulli obest, & ad hoc prodest, ut ab immūdicia corporali aliquem tueatur. Nō
au

aut hoc genere mentiendum est. Quia & in bonis castitas animæ pudicitia corporis præfertur: & in malis quod ipsi facimus, eo quod fieri sinim⁹, nobis damnabilius est, c. primum est, 22. q. 2.

Quæ causa Efficiens Mendacii?

Animus fallendi, c. beatus Paulus, 22. q. 2.

Quæ Materia?

Quæuis res, quas verbis exprimimus.

Quæ Forma?

Oratio, nulla opinione sed certa proferentis scientia ad fallendum instituta, c. is autem, 22. q. 2. Nam quod non ex libidine fallendi processit, propriè mendacium non est, c. primum, 22. q. 2.

Quis Finis?

Vt alter mendacio decipiatur, c. primū, 22. q. 2.

Quis Effectus?

Priuatio vitæ eterne, iuxta illud: Os quod mentitur, occidit animā, c. si quis, 22. q. 2. Nec minus periculi est verbis vel lingua mentiri, quàm manibus sanguinem fundere, c. nemo 22. q. 2. Sciendū tamen est, quò ad effectum non esse paria mendacia, sed multū interesse, quo animo, & de quibus rebus quisq; mentiatur. Non enim ita peccat qui consulendi, quomodò ille qui nocendi volūtate mentitur: nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in aduersum iter mittit, quantum is qui viam vitæ mendacio fallente deprauat, c. mihi aut. 22. q. 2. Ergo pro ratione delicti poena infligitur, si tñ mendaciū dolo non caruit, pari poena vt crimen falsi cum huic non sit absimile coëcretur.

Quid Periurium?

Periurium committit, qui contra conscientia suā falsum iuramentū præstat, quod maius crimē ipso

ipso

988 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
ipso homicidio creditur esse, vt tradit Ripa in c.
ex parte, num. 3. ex. de rescrip.

Qua causa Efficiens?

Dolus malus. absq; enim dolo nō cōmittitur,
l. qui iurasse, ff. de iureiur.

Qua Materia?

Res falsæ, inhonestæ, & illicitæ.

Qua Forma?

Conscientia veritatis contrariæ & aduersantis
affeuerationi, quæ interueniente iurifiurandi re-
ligione per mendacium iniuste & ad decipiendū
facta est: Vnde dicitur in c. in dolo, 22. q. 2. In dolo
iurat qui aliter facturus est, q̄ promittit, cūm per-
iurium sit, nequiter decipere credentem. Huic ac-
cedit quod iurifiurandum debeat tres habere comi-
tes, scilicet, veritatem, iudicium & iustitiam: ista
si defuerint, nequa q̄ iuramentum erit, sed periur-
rium, c. animaduertendum, 22. q. 2. & c. innocēs,
22. q. 4. c. in dolo. 12. q. 2.

Quis Finis & Effectus?

Quod in foro conscientia pœnitentia 50. dierū
imponatur, tex. est in c. quicumq;, 6. q. 1. & c. prædi-
candū, 22. q. 1. dicit qd̄ pœnitētia periurij est vel-
ut homicidij. Ciuiiliū aut pœnarū 7. sunt: 1. Priua-
tio omnis actionis, Alexā. cōf. 76. vol. 5. 2. Infamia
iuris & facti, c. infames, 6. q. 1. 3. Priuatio dignita-
tū, c. infamibus, de reg. iu. in 6. 4. Repulsio à testifi-
cando, c. paruuli, 22. q. 5. 5. Ab agēdo repulsio, d. c.
paruuli. 6. Priuatio beneficiorum, legum & cano-
num, Panor. in c. quæstioni, ext. de appellat. Bene-
ficiati à beneficio remotio & collationis beneficij
annullatio, c. quærelam, ext. de iurei. & Hostiens.
in c. cūm inter, ext. de excess. prælato. si tamen iu-
ra

ramentum legitima ex causa extortum fuit, putà, per vim vel metum, nullam pœnam incurrit, promiffa non feruans, fi iuramenti præftiti relaxationem confecutus fuerit. Hinc vfu frequenti obferuatur, vt fubditi, qui à dominis fuis abfq; legitima caufa fuerunt carceribus mancipati, nec relaxari potuerint, nifi præftito iuramento de non vindicando carcere, relaxationem à iuramento ad effectum agendi in Camera Imperiali petant. quod quomodo fiat? Vide And. Geyl. obfer. 22. 23. 24. & 25. lib. 1. præft. obfer. & ordinat. Camera par. 2. tit. 24.

Quot modis humanum iudicium peruertitur?

Quatuor modis, fcilicet, timore: dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus. Cupiditate: cum premio alicuius animũ corrum- pimus. Odio: cum contra quemlibet aduerfariũ molimur. Amore: dum amico vel propinquo contendimus præftare auxilium, c. quatuor. 11. q. 3. Et hi pari pœna cum falsarijs, cum illis abfimi- les non fint, plectuntur, l. 1. ff. eod. c. quicumq; & c. nemo, 10. q. 3.

Quæ contraria?

Præceptum decalogi: non loqueris contra pro- ximum falsum testimonium, Exod. 13. Veritas, iuftitia, illæfa confcientia.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Quicumq; aut confanguinitate aut amicitia, feu ho- ftili odio, vel inimicitijs, in iudicando ducitur, peruertit iudicium Chrifti: qui eft iuftitia, & fructum illius vertit in damnationis amaritudinem, c. quicumq; 41. q. 3.

Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occul-

996 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
tat, iram Dei super se prouocat: quia magis timet homi-
nem, quam Deum, c. quisquis 11. q. 3.

Vterque Reus est, & qui veritatem occultat, & qui
mendacium dicit: quia & ille prodesse non vult, & iste
nocere desiderat, d. c. quisquis, & c. 1. extr. eod.

Nemo peritiorum aut prudentium putet, quod minus
sit periculum in verbis lingue mentiando, quam manibus
sanguinem fundendo. melius est autem, pro veritate pa-
ti supplicium, quam pro adulatione benefici, c. nemo, 10. q. 3.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius, primum
Deo, cuius presentiam contemnit. Deinde iudici, quem
mentiando fallit. Postremo, innocenti, quem falso testimo-
nio ledit, c. 1. extr. eod.

Hic qui veritatem pro pecunia negat, vel falsum te-
stimonium contra aliquem dicit, Deum negare vel ven-
dere videtur, c. vnicuique, 11. q. 3.

Graue satis est, & indecens, vt in re dubia certa de-
tur sententia, c. goauè, 11. q. 3.

Dua sunt res necessariae, conscientia, & fama: con-
scientia tibi, fama proximo tuo necessaria est, c. nolo,
12. quaest. 2.

In dolo iurat qui aliter facturus est, quam promittit: cum
periurium sit, nequitur decipere credentem, c. in dolo, 22. q. 2.

Iusiurandum tres habet comites, veritatem, scilicet,
iudicium atque iustitiam: si ista defuerint, nequaquam iu-
ramentum erit, sed periurium, c. animaduertendum, 22. q. 2.

Non omnis qui falsum dicit mentitur: sicut nec om-
nis, qui mentitur falsum dicit, c. homines, 22. q. 2.

Nemo mentiens iudicandus est, qui dicit falsum quod
putat verum: quia quantum in ipso est, non fallit ipse, sed
fallitur, c. is autem, §. nemo, 22. q. 2.

Nō mēritur, q̄ animū fallēdi nō habet, c. beatus, 22. q. 2.
 Longē tolerabilius est in his, quā à religione fidei seiun-
 cta sunt, mentiri, q̄ in his sine quorū fide, vel notitia, Deus
 coli non potest, falli, c. in ipsarum, 22. q. 2.

Veritas ipsa est, vt qđ ē dicas, c. cū humilitatis, 22. q. 2.

Nec artificioſo mendacio, nec ſimplici verbo oportet
 quēq̄ decipere. Quia quomodolibet mentitur quis, occi-
 dit animam, c. nec artificioſo, 2. q. 22.

Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis:
 ergo iuramentum clerici, quo promiſit concubina matrē
 ſuam cū fratribus domo ſe expulſurum, ab eo ſeruandū
 non eſt, c. inter cetera, 22. q. 4.

Iuramentū illicitū dicitur, vel ex eo, qđ iuratur. vel ex
 cauſa extra veniēdi, vel ex mō iurādi, c. innocēs, 22. q. 4.

Iuramenti huiuſmodi cauſa eſt: quia omnis qui iurat,
 ad hoc iurat, vt quod verum eſt loquatur. Et idē inter iu-
 ramentū, & loquelā, nulla eſt differentia. Quia ſicuti in
 iuramento nullam conuenit eſſe perfidiam ita quoq̄, in
 verbis nullum debet eſſe mendacium, c. iuramēti, 22. q. 5.

DE SORTILEGIIS.

Titulus XXI.

Continuatio.

Sortilegia etiam per falſitates, aliaq̄ dæmonū
 ſeducentium homines à via veritatis præſti-
 gia, cōmittuntur. his enim portentis per dia-
 bolorum fallaciam illuditur curioſitas humana:
 quando illud impudenter appetunt ſcire homi-
 nes, cuius inueſtigationem nulla ratio permittit,
 c. nec mirū, §. his ergo, 26. q. 5. & c. illud qđ, 26. q. 2.

Quid Sortilegium?

Sortilegiū ē, quoddā genus culturæ idolorū, quo
 per